

Kommuner: Derfor vægter prisen mest

Dansk erhvervsliv kritiserer kommunernes fokus på pris, når der skal handles ind hos virksomhederne.

Jagten på laveste pris

Den nye regering vil konkurrenceudsætte flere offentlige opgaver i stat, kommuner og regioner. "Det er ikke afgørende, om private eller offentligt ansatte leverer en ydelse, når fælleskabet træder til med hjælp. Det er derimod afgørende, at danskerne får den bedst mulige service for deres penge", står der i regeringsgrundlaget. Men kommunerne jagter lave priser frem for kvalitet, når de sender opgaver som service og byggeri i udbud. Det viser vores gennemgang af EU's udbudsdatabase.

Følg serien om udbud, som vi indledte i avisen i går. I morgen ser vi kritisk på de såkaldte kontroludbud.

Jens Holm
jenho@jfm.dk

Kommunerne vægter prisen frem for kvalitet, når der skal købes ind hos private virksomheder. Det viser avisens gennemgang af kommunale udbud fra 2016.

Det gælder blandt andet hos Esbjerg Kommune, hvor priskriteriet gennemsnitligt fylder 95 procent af kravene til virksomhederne. Og hos Odense Kommune, som gennemsnitligt vægter prisen 81 procent i forhold til andre parametre.

Dansk Industri, Dansk Erhverv og Dansk Byggeri mener, at samfundet går glip af gevinster, fordi medlemmer-

ne forhindres i at konkurrere på andre parametre end prisen.

Mens både Esbjerg og Odense kommuner selv mener, at det store fokus på laveste pris ikke går ud over kvaliteten i tjenester og services.

Prisen er tungeste vægt

Ifølge Lene Faber Ussing, der er lektor ved Institut for Byggeri og Anlæg hos Aalborg Universitet og har en Ph.d. i udvælgelses- og tildelingskriterier i den danske byggesektor, kan der trækkes en lige linje mellem laveste pris og dårligste kvalitet.

- Problemet er, at man får leverandører, som ikke leverer en tilstrækkelig høj kvalitet. Man får simpelthen det, man betaler for, og vælger man det billigste, får man også det ringeste, fortæller Lene Faber Ussing.

Selvom Esbjerg Kommune er en af de kommuner, hvor kvalitetskriterierne fylder alermindst, får skatteyderne ikke dårligere kvalitet af den grund, mener kommunen.

- Vi ved godt, at prisen kommer til at stå som den tungeste vægt. Men vi sætter mange minimumskrav i kontrakten, og i Esbjerg Kommune har vi eksempelvis en teknisk dialog med markedet før vores udbud går i gang, hvor vi indkalder leverandørerne, så vi kan forklare dem, hvad der skal tages højde for i udbuddet, fortæller Stine Rahr, der er chef for udbud og indkøb hos Esbjerg Kommune.

Men hvorfor arbejder I på denne måde, når andre myndigheder arbejder mere specifikt med kvalitetsvægten?

- Der det op til en fortolkning af, hvordan vi kan forvalte udbuddet. Esbjerg Kom-

mune kan sagtens arbejde på en anden måde, end man gør i andre kommuner, siger Stine Rahr.

Her giver prisvægt mening

Hos Odense Kommune fylder priskriteriet 81 pct. i gennemsnit for de udbud, som kommunen har offentliggjort i 2016.

- Vi arbejder med det økonomisk fordelagtige tilbud, det vil sige, at det ikke er laveste pris. Det er udgangspunktet. Og så ved jeg godt, at prisvægtningen ligger højt på de eksempler, du har med i undersøgelsen, men det er stadig udgangspunktet, at vi ikke arbejder ud fra laveste pris, siger Cecilie Schwartz Førby, udbudschef hos Odense Kommune.

Ifølge Odense Kommune er det dog vigtigt at se på, hvad tilbuddet indeholder, når kriterierne for at vinde udbuddet skal fastsættes.

Cecilie Schwartz Førby påpeger, at visse produkter, som skal indkøbes ved udbud, ganske enkelt ikke kan købes i hverken god eller dårlig kvalitet.

- Det gælder eksempelvis indkøb af software-licenser. Når vi laver udbud på licenser til indkøb af it, er vi meget ofte ude i, at der ikke overlades noget til fantasien. Hvis man skulle gøre noget andet mht. vægtning på tilbuddet, skulle det gøres for synets skyld, forklarer udbudschefen fra Odense Kommune.

Mens standardvarer sagtens kan findes til laveste pris, mener Odense Kommune, at det forholder sig anderledes, når det kommer til andre ydelser.

- Ved udbud til borgernære ydelser skal vi ind og se på

andre kriterier. Og så handler det også om at se på den samlede økonomi og ikke bare anskaffelsesværdien, siger Cecilie Schwartz Førby.

Krav skal sikre kvalitet

Samme metoder bruges også i Esbjerg Kommune.

- Det sker, når vi udbyder en standardvare, som kan hives ned fra hylden og sige, at det er egentlig lige meget, om det er den ene eller anden mobiltelefon, fordi varen kan leveres uanset hvad, siger Stine Rahr.

Hvordan arbejder I med andre udbud, eksempelvis byggeri eller andre ydelser, hvor krav til kvaliteten kommer i spil?

- Uanset om det er til laveste pris eller det økonomisk mest fordelagtige tilbud, så sætter man jo altid nogle minimumskrav ind på samme måde som, hvis det er til laveste pris, fordi vi har altid nogle krav, som er ufravigelige, og det vil vi bare have, og det går vi ikke på kompromis med, fortæller Stine Rahr.

På grund arbejdsgangen med at fastsætte skarpe krav via kravspecifikationen og den efterfølgende klassiske priskonkurrence blandt virksomhederne, mener Esbjerg Kommune ikke, at avisens undersøgelse giver et helt retvisende billede af kommunernes fokus på kvalitet.

- Opgørelsen kan selvfølgelig på mange måder ikke rumme de minimumskrav, der bliver stillet. Det at vi sætter prisen som den vigtigste parameter kommer til at give et forkert billede, fordi vi jo i vores materiale har sat en masse krav, som opgørelsen ikke viser noget om, mener Stine Rahr.

Arkivfoto

TOP 20

HER VEJER LAVESTE PRIS MEST

Kommune	Prisvægt (%)	Antal udbud
Assens	100	8
Ballerup	100	6
Morsø	100	5
Norddjurs	100	10
Randers	100	7
Vejle	100	6
Esbjerg	95	21
Køge	94	11
Frederiksberg	93	6
Ikast-Brande	93	9
Ringkøbing-Skjern	93	27
Næstved	92	5
Rebild	92	11
Thisted	89	11
Roskilde	88	12
Vejle	88	22
Aabenraa	87	8
Aalborg	86	12
København	86	72
Silkeborg	85	12

KILDE: DATA FRA DEN EUROPÆISKE UDBUDSPORTAL, TENDERS ELECTRONIC DAILY (TED). KOMMUNERNE KAN SAMLET HAVE SENDT FLERE OPGAVER I UDBUD, MENS LISTEN KUN VISER Gennemsnittet for de udbud, hvor prisvægten kan identificeres. Kommuner der har mindre end fem udbud er undtaget fra listen.

Strategien bør justeres

Hos Odense Kommune er der taget en strategisk beslutning om, at udbud som udgangspunkt ikke skal udføres til laveste pris.

- Det burde egentlig være hele Danmarks strategi, at man ikke kun konkurrerer på pris. I og med at man i det nye direktiv på området har fjernet laveste pris som valgmulighed, siger Cecilie Schwartz Førby, udbudschef hos Odense Kommune og fortsætter:

- Så har man også sendt et klart signal ud om, hvilken vej vinden blæser, og så skal man da være politisk tonedøv for ikke at fange det.

Frem for et ensidigt fokus på indkøbsprisen, bør de danske myndigheder kigge på omkostningerne i et bredere perspektiv.

- Vi vil gerne have fokus på cirkulærøkonomi, og det betyder jo, at laveste pris ikke længere er, hvad en kuglepen koster, siger hun.

Sådan kan kriterier bruges

Mens mange offentlige myndigheder nærmest udelukkende vælger vinderne af udbud på baggrund af de laveste priser, har Aarhus Vand valgt en anden tilgang.

Her arbejder det kommunalt ejede aktieselskab ikke med prisen som stærkeste parameter, i stedet er det innovation og fremtidssikring, der er afgørende faktorer.

- Traditionelle udbud, hvor det primært drejer sig om prisen, er bygget på en konfliktkultur. For tilbudsgiveren handler om det om at finde huller i kontrakten, hvor bygherren ikke har fået beskrevet tingene ordentligt, så der kan sendes nogle ekstra regninger [...] Indtil år 2006 udbød vi på traditionel vis, hvor det var en ren priskonkurrence. Siden har vi kunne effektivisere med 40 pct. i forhold til dengang, så vi i dag får 40 pct. mere, sagde Claus Møller Pedersen, der er afdelingschef hos Aarhus Vand, til avisen i går.

Hos Esbjerg Kommune bi-

Traditionelle udbud, hvor det primært drejer sig om prisen, er bygget på en konfliktkultur. For tilbudsgiveren handler om det om at finde huller i kontrakten, hvor bygherren ikke har fået beskrevet tingene ordentligt, så der kan sendes nogle ekstra regninger.

FRA ARTIKLEN

falder indkøbschefen kvalitetsarbejdet hos Aarhus Vand.

Hvad siger du til sådan en model?

- Det er fantastisk. Jeg tror, kommunerne på sigt vil bevæge sig i den retning. Vi er opmærksomme på, at det er nogle andre parametre, vi skal til ud og hente gevinster på, siger Stine Rahr, chef for udbud og indkøb hos Esbjerg Kommune:

- Dybest set tror jeg, at man kunne arbejde på den måde i rigtig mange situationer. I bund og grund handler det om at få vores egne indkøbere til at tænke anderledes og være mere visionære i deres bestillinger i stedet for at tænke på, hvad vi skal bruge i morgen.

Kræver store ressourcer

Når der skal sendes opgaver i udbud, eller hvis gøres indkøb af standardvarer, benytter Esbjerg Kommune sig af retningslinjer og procedurer, udformet af et indkøbsfællesskab.

- Esbjerg Kommune er med

i indkøbsfællesskabet Kom-udbud, som består af 15 jyske og fynske kommuner, og her bruger vi fælles processer, siger Stine Rahr.

Ifølge indkøbschefen er det nødvendigt, fordi arbejdet med at udforme udbud er

komplekst.

- Vi er ikke voldsomt mange ansatte i Esbjerg Kommune; vi er 10 ansatte i min afdeling. Det kan godt lyde af mange, men vi kunne sagtens være mange flere, fortæller hun.

FAKTA

SÅDAN GJORDE VI

Ved at lave et dataudtræk af alle danske udbud fra den europæiske udbudsportal, Tenders Electronic Daily (TED), har vi analyseret alle udbud, der er registreret for kommunerne for perioden januar til og med september 2016.

Samlet er der offentliggjort 4.504 danske offentlige udbud i perioden. Her finder vi 1.303 kommunale udbud, hvoraf 392 indeholder tildelingskrav til virksomhederne. For hvert af disse udbud har vi set på, hvor meget vægt prisen har i forhold til andre krav.

For at finde det gennemsnitlige priskriterium har vi lagt hver enkelt prisvægt sammen og divideret med det samlede antal udbud. Sammenlagt har de 392 udbud en værdi af mindst 5,9 mia. kr. Derudover findes der 128 kommunale udbud, hvor det uden andre kriterier er fastlagt, at tilbudsgiveren med den "laveste pris" vinder.